Kelecsényi László

A feledés veszedelme

folytatásos regény

Ki tudja,
hogy nem a látszat-e az egyedül igaz,
és az illúzió az egyetlen valóság?
Flaubert

Mindjárt…

Mindjárt betolnak. Van még egy kis időm. Mennyi? Mit tudom én! Csak hallottam a fejem fölött, hogy várjunk még az öreggel, ennek a másik ipsének már szaga van. Hát elvitték, helyettem.

Szerencsére itt nem érzek szagokat. Egyáltalán, semmit sem érzek. Hangokat még hallok, nem tudom, hogyan. Az agyam is működik, valahogy. Tehát még van valamennyi időm. Nosza, vágjunk bele.

Miért viselek női gyűrűt? Ezt kérdezte a joghallgató kollegina, mindjárt az évnyitó után, amikor bevonultunk a nagy előadóba. Lehet, hogy rögtön kiszúrt magának, és minél előbb tisztába akart jönni a viszonyokkal, mármint, hogy házas, esetleg eljegyzett vagyok-e, avagy sem? Akkor még zavarta a lányokat ilyesmi, manapság mellékszempont. Már nem tudom, mit válaszoltam, régi, rossz szokásom szerint hallgattam, vagy adtam valamilyen tűrhető magyarázatot.

Mit mondhattam volna?! Az igazat?

„Hozzon majd érte virágot a síromra."

Ezzel a kísérő mondattal húzta az ujjamra az elvékonyodott, picike kővel díszített gyűrűt egy langyos őszi estén a Böszörményi úti kis parkban, ahol három fiatal keringett mopedekkel, és zavarta meg ennek a furcsa eljegyzésnek a hangulatát. A lány, a szerelmem, aki nem is volt lány, csak az én szememben, mert elvált a férjétől, csak nekem tűnt lánynak, s magamban Kismókusnak neveztem, súlyos depresszióval küzdött. Szeretett engem, a maga módján.

Ez az emberiség nagy baja egyébként. Mindenki csak a maga módján szeret valakit, azt, akit nem a maga, hanem annak a másiknak a módján kellene szeretnie, hogy megmenthesse az életnek, a világnak. Most már tudom ezt, de késő. Túlontúl késő.

Kismókust gyászoltam a gyűrű viselésével, és jószerivel meg is rettentem a kollegina közeledésétől, sőt, valójában azt sem érzékeltem,

hogy ez voltaképpen ajánlkozás felém. Kíváncsiság, feltérképezés. Elhárítottam, ösztönszerűen menekülőre fogtam, mikor hívott, hogy üljünk össze a római jog rejtelmeit tanulmányozni.

In integrum restitutio. Valami olyasmi ez, hogy az eredeti állapot helyreállítása. De hát, a szentségit, épp azt nem lehet, nem lehet ebben a kurva életben az eredeti állapotot visszaállítani, sohasem lehet.

Menekülőre fogtam. Menekülni kezdtem az egész világ elől. József Attila kötettel a hónom alatt jártam a rakpartokat, Pesten és Budán. Mendelssohn e-mollját hallgattam, David Ojsztrahhal, aztán elrohantam otthonról. Gyászoltam, s ehhez jól illett a második tétel édesen szomorú dallamvilága. Így jártam az egyetemre, keresztülvágva a Múzeum körúti átjáróház városfal keretezte udvarán, el a Károlyi-kert szerelmespárjai és pajkoskodó kis óvodásai mellett, hogy valami jogtörténeti előadásra zuhanjak be, hogy megtudjam, mi a libérum vétó, s az hogyan befolyásolta a lengyel történelmet egészen az országuk feldarabolásáig, megszűnéséig.

Jó lenne, ha a való életben is lehetne történéseket megvétózni. Nem, ezt nem akarom, ez ne így legyen – mondanám, vagy csak gondolnám, és hipp-hopp, tényleg nem történne meg, amit nem akarok. Libérum vétó, csak ennyit kellene szólnom, és múlik a rossz, meg sem történik, ami nem tetszik nekem. Ez lenne a földi paradicsom.

De csak Ojsztrah van, az idősebbik; ő vigasztal a hegedűjével. Mellesleg magam is tehetném; ott volt anyám hegedűje a tokjában valamelyik szekrény mélyén. Tanulhattam volna hegedülni, de nem akartam, élénken tiltakoztam ellene, mikor felvetődött az ötlet, hogy járjak zeneórákra. Inkább moziba mentem, mozikba. Ott éreztem jól magam, ott éreztem otthon magamat. El lehetett bújni bennük a világ elől. Hosszú ideig bujkáltam, mint „száműzött, ki vándorol”.

Néha találkozik az ember a hőseivel, mármint a regénye alakjaival. Akkor is szembejönnek, ha nem akarjuk, hát még akkor, ha szándékos ez a találkozás. És ezúttal az volt. Tudtam róla, hogy jönni fog a színházi próbára. Sőt, majdnem egyszerre érkeztünk. Hazudnék, ha azt mondanám, hogy hidegen hagyott a megjelenése. Hazudhatnék is, mert regényben azt kell, főként hazudni kell, hazudozni. De nem hívtam fel magamra a figyelmét, tudtam jól, észrevett. Vártam. Nem hiába, jött és köszönt. Köszöntötte a becsapott színpadi szerzőt. Akkor mondtam neki, csak úgy, mintegy véletlenül, hogy belekezdtem ebbe a regénybe, s ami fő, hogy ő is szerepel majd benne. Persze nem úgy, mint a *Bűnangyal*ban. Azt nem lehet, nem is szabad ismételni. Az a kislány, Odett, azaz Odi már nincsen sehol. Volt. Fuit, hogy egy nagy elől regényfordulatára utaljak. Lesz. Ebben biztos vagyok. Nem tudom még a nevét, mocorog bennem, hogy

Godi lesz – a műveltek, a nagyon bennfentesek esetleg sejthetik, hogy Lady Godiva után szabadon. Tessék lapozni, vagy görögni a Google keresőjében. Többet most nem mondok.

Naponta kétszer teszed meg az utat a bejárattól a raktárig.

Naponta kétszer mész végig a sínek mentén, a szerelőműhelyek tövében. Telente, nagy hóesésben olykor átvágsz a műhelyen, a hatalmas csarnokon, ahol még politikai nagygyűléseket is tartanak néhanapján. Naponta kétszer mész végig az úton, először reményt vesztve, hogy itt kell töltened értékes órákat, a nappalok legszebb részét, távozóban viszont már örömködve, hogy mégis, tiéd a nap hátralévő része, még csak fél négy múlt pár perccel, s te máris szabadultál ideiglenes börtönödből, ahová másnap újra visszatérsz, de legalább éjfélig, amíg le nem dönt lábadról az álmosság, magad rendelkezel az időddel.

Naponta kétszer teszed meg az utat, már álmodban is odatalálnál később, amikor nem kell naponta kétszer megtenned az utat. Egyszer sem. Mert kiszabadultál, mert nem kell erre a helyre járnod. De azért naponta nemcsak kétszer teszed meg az utat, mert odaköt valami rejtett, furmányos hívás, naponta kétszer mégis megteszed, amikor egyszer csak, nem tudod, miért, arra a helyre gondolsz, mint most is, amikor ezeket a sorokat írod, majd amikor abbahagyod az odagondolást, ami bármikor újra rád törhet, egy mozi sötétjében, egy villamoson a Mester utcában vagy egy buszon a Böszörményi út felé, netán a Vörösmarty téren, amikor befordulsz a kis Zserbó felé, ami rég nincsen, vagy ha van, már cseppet sem olyan, amilyen volt, nem beszélve a Magdi presszóról a Kőrösi Csomán, a rég lebontott földszintes ház utcai traktusában.

Ez naponta olykor több is, mint kettő. Nem lehet megszámolni. Azt sem tudod, ha Rákoskeresztúrra villamosozol, az is beleszámít-e naponta kettőnek, merthogy a nyikorgó 28-as kétszer is elmegy arra, amivel te is jártál, mert hogy spórolj, nem vettél 110 forintért buszbérletet, hanyagoltad az amúgy is ritka és zsúfolt 9-est, helyette 45 pénzért vettél villamosbérletet, amellyel ugyan át kellett szállnod valahol, legtöbbször az Orczy téren, de hatvanöt kemény forint a zsebedben maradt, nagyjából, átlagáron számolva, három új könyv havonta, hat-nyolc mozijegy, vagy két nagyon jó hely az Operában, akár páholyban is, ahol megfoghatod a kedvesed kezét, ahol hátra húzódhatsz, és hagyhatod, hogy a zene megtegye veled, amit akar.

Naponta kétszer teszed meg az utat, amikor kinyitsz egy füzetet, majd később becsukod, mert leírtad, mit éreztél éppen aznap, mikor megláttad őt.

Naponta kétszer teszed meg az utat, mikor a moziban rálelsz az addig ismeretlen francia színésznőre, aki kísértetiesen hasonlít rá, vagy éppen fordítva, de ez teljesen mindegy.

Naponta kétszer teszed meg az utat, amikor ágyba bújsz este, mert nem tudod, miről és kivel fogsz álmodni, lehet, hogy előjön, lehet, hogy nem, azaz inkább nem, mint igen, de akkor is naponta kétszer teszed meg az utat, mindig, mindvégig, amíg nem jön az, hogy csak egyszer teszed meg, s nem is te, hanem veled teszi meg valaki azt az utat, amiről az a valaki azt gondolja, hogy kész, nincsen több út, de te tudod, hogy azután is naponta kétszer teszed meg azt az utat.

A hibákat ki kell javítani. A hibákat előbb meg kell találni. Egy kéziratban könnyű, pláne manapság, amikor az okos gép bepirosozza, ami nem tetszik neki, amit rossznak vél. De az életben? Nos, ott is akad, aki pirosozná a cselekedeteidet. Szülők, barátok. Na meg a közvélemény. Olyanok, akik nem is ismernek, csak odavágnak neked a pillantásukkal vagy rosszabb esetben a mondataikkal; aztán egy életre megsebez egy-egy rossz gondolat. Van belőle egy csokorra való, s nem hervadoznak, mint egy vázába tett vágott virág, mint egy illatozó fréziacsokor. Nem kell alattuk vizet cserélni, élnek és pusztítanak anélkül is. Sőt, később, az évek múlásával még ártalmasabbakká válnak. Minél régibbek, annál jobban gyökeret vernek, nem a földben, a tudatodban, a szívedben, az emlékeidben. Persze, pozitív változatok is akadnak. 'Te vagy a legrendesebb ember a világon', mondja neked a szerelmed egy kórházi ágyon az öngyilkosok osztályán, zárt ajtók mögött, a nővére jelenlétében, akit akkor látsz először. Kell ennél több?!

Igen. Nagyon is. De hát az élet nem vágyteljesítő automata. Nem kapjuk meg még azt sem, amit kérünk, hát még azt, amire csak titokban vágyakozunk.

A titok fontos. Ha nincsen titkod, érdektelen maradsz. Ha nincsen titka a hozzád közelálló, fontos személynek, érdektelen lesz a számodra.

Titok sok minden lehet. Titok lehet a származás: mi van, ha nem tudod, ki az apád. Titok lehet az, hogy más vagy, mint amilyennek mutatod magad. Titok lehet egy mosoly mögött. Titok a hallgatás, és a hallgatás és a hazugság között elég nagy különbség van.

A legszebb titok a pillantás, azaz egy pillantás, amelynek nem tudod a jelentését. Talán nincsen is. Talán nincs is semmi egy pilla rezdülése mögött. De általában van, még akkor is van, ha végül csak te képzelsz a tekintet mögé valamit. A nemlétező is létezővé válik, akármit tartanak erről a gondolkodásról a filozófusok. Ha benned van a másik hamis tükörképe, az a számodra létezik, igencsak annak alapján működsz, igencsak

befolyásolja a lépéseid. A szerelem majdnem mindig egyetlen ember ügye. Ritka az olyan pillanat, amikor ketten egyszerre esnek bele ebbe a gyönyörű csapdába. Általában előbb szeret az egyik. Aztán vagy sikerül nagyon gyorsan elhitetni a másikkal, hogy neki is szeretnie kell, vagy ha nem, el lesz cseszve már az indulásnál minden, mert egyoldalú lesz a kialakuló érzelem.

Minden szerelemben ott lappang a hiba. Önálló életet él, és várja, hogy lecsaphasson. Elsőként ott van a korkülönbség. A férfi jóval idősebb a nőnél. A nő idősebb a férfinál. S ha nekik nem baj, ha így is vállalják és szeretik egymást, jön közvélemény bácsi, és belepofázik a kapcsolatba. (Vagy lehet, hogy nem bácsi, hanem néni.) A szeretők nem a másikra figyelnek, hanem közvélekedés nénire, aki sokdioptriás pápaszemet visel, arca bibircsókos, kopott otthonkát hord, fogazata hiányos. Láthatjuk is ezt, mert kinyitja a száját. Csak egy kicsit nyitja, s úgy sziszeg egy számot. Egy évszámot. Mert ő mindent tud. Övé az egyedüli igazság, és mondja is, a suttogása harsogásként hangzik. Mélyre hatol és gyilkol. Érzelmeket öl, legalábbis elgyávít.

„Ha húszéves volnék, én nagyon szeretném magát."

Mondja ezt egy huszonnyolc éves fiatal nő egy tizenkilenc éves fiatal fiúnak. Tudja, hogy a fiú szereti, rajong érte, de jaj, mit szólnak a többiek. S ez a szerelem akkor is mindent átfogó, mindent megoldó, ha nincsen húsz-harminc éves jövője, közvélekedés bácsi akkor is elmehet a jó micsodába, hogy ne legyek durvább, ha a számítása racionális. „Vidd bölcsességedet" mondja Romeo Shakespeare-nél, ki tudja melyik fordításban, de kit érdekel az most.

Mitől szép valaki? Miért mondjuk egy arcra, hogy az szép? Mert általában az arc alapján hirdetünk ítéletet, s nem valamelyik másik testrészt csodáljuk meg először. Persze azt is, de ha valaki a másnemű izmai vagy kebelmérete alapján kezd rajongani, sokszor pofára esik, még ha nem is tudja.

Az arc a lényeg. Azzal kezdődhet a csoda. Ám vannak olyan ínyencek, akik a kézre esküsznek, azt nézik először. A hosszú ujjak állítólag sokat elmondanak a tulajdonosáról. Ám legyen. Akkor is az arcát nézem először, a többi ráér.

Tudománya van ennek, Goethe meg Lavater mondatait szokták idézni, de őket most kihagynám ebből a játékból. Fiziognómia? Nem érdekel. Ahogy a csókról sem tudományos értekezés alapján vélekedik a földi halandó, úgy azt sem könyvekből állapítja meg, mi tetszik elsőre – szűkítsük nagyjából a felére vizsgálódásunk tárgyát – miért tetszik meg egy nő arca?

Pár milliméter az egész. Hogy a szemek mennyire közel állanak egymáshoz? Hogy milyen formájú az illető orra? Mennyire ívelt a száj? Fénylik-e, persze képletesen, a homlok? Miként keretezi a formákat egy hajsátor? Egyetlen szempont megváltoztathatja-e az összbenyomást; magyarán, ha szép az illető szeme, a többi nem érdekes?

A szem az aduász? Mindent visz? De hát mitől szép valakinek a szeme? A színétől? Kék, zöld, barna? A formájától? Kerek vagy mandulametszésű? S hová álljanak a dülledtszeműek? (A szemorvoshoz kérjenek beutalót, felelte erre egy rossznyelvű barátom, de őt hagyjuk ki a játékból.)

Hogy a lélek tükre? Meglehet. Ám ezzel nem sokat mondtam. Állítólag van olyan, hogy „ezüstpillantás". Utána lehet nézni Ortega gondolatának.

Kapcsolat vagy szerelem?

Ez a nagy kérdés. Nem mindenkinek. Kapcsolatot bármikor, szinte bárkivel lehet találni. A szerelem nem érkezik az első kívánságra. A szerelem talán villámcsapás. A kapcsolat tartós napsütés, néha bágyadt, néha ragyogó.

Nem tudom, mi zajlik most körülöttem. Mind eltűntek. Elmentek. Talán ebédszünetük van. Elvégre enniük is kell, ha aztán dolgozni akarnak. Mindenesetre nagyon csendesen mozgolódtak. Egy hangot sem adtak ki, csak a tekintetükkel villantak, egyik a másikra, az meg vissza, és tudták a fogást, hogyan kell éppen felkapni, megemelni, arrébb csúsztatni, befelé, oda, amire én is várok.

De most semmi, csak a nagy csönd, a várakozás. Méghogy várakozás, ugyan már, dehogy.